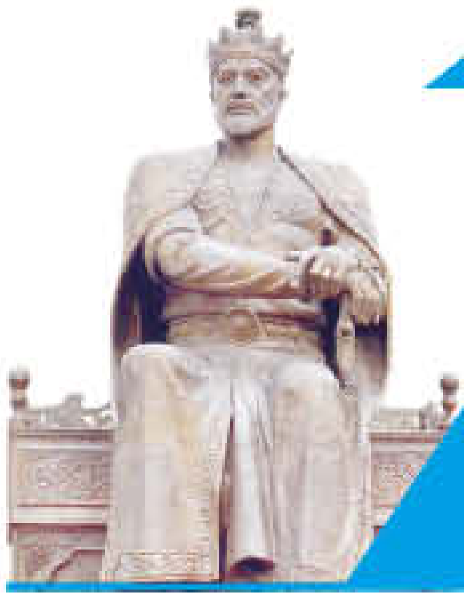

Zarafshon

Fidoyilik – Vatanga xizmat demak!

2023-yil 10-yanvar, seshanba,
3 (23.724)-son

1913-yil aprel oyidan chiqa boshlagan

www.zarnews.uz https://www.facebook.com/zarnews.uz @zarnews_uz https://twitter.com/zarnews_uz

KUN HIKMATI

O'zidan kamchilik izlamagan odam bahona izlashni odat qiladi

Kun surati

Shu haftada yurtimizda anomal sovuq kutilayotgani sababli Samarqand shahrining markaziy ko'chalarida ekilgan manzarali daraxt va gul butalari viloyat obodonlashtirish boshqarmasi mutaxassislari tomonidan polietilen plyonkalar bilan o'rab chiqilmoqda.

– Xorijdan keltirilgan ko'chatlar mahalliy iqlimga moslashmaganligi sababli qattiq sovuqqa chidamsiz bo'ladi, - deydi viloyat obodonlashtirish boshqarmasi bosh agronomi Abdulatif Bahodirov. – Joriy haftada kuchli sovuq kutilayotganligi tufayli ko'chatlarni plyonka bilan o'rab, saqlab qolishimiz mumkin. Kelgusi yildan ular tabiatimizga moslashib olgach, o'ramasak ham bo'ladi.

Hozirda Samarqand shahri ko'chalarida 25 mingdan ziyod manzarali gul va daraxt ko'chatlari mavjud.

Baxtiyor MUSTANOV olgan suratlar.

350 dona elektrobus uchun YTTB KREDIT ajratadi

Samarqand shahrida 2022-2030-yillarda jamoat transporti tarmog'ini rivojlantirish maqsadida Transport vazirligi, Samarqand viloyati hokimligi hamda "Simetra" xorijiy kompaniyasi hamkorligida master reja ishlab chiqilgan.

Unda hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish dasturlarini amalga oshirish bo'yicha tadbirlarda maksimal samaradorlikka erishish uchun aniq mexanizm hamda holatni baholash vositasini yaratish, transport va jamoat transporti infratuzilmasini uyg'unlashgan holda rivojlantirishning manzilli tadbirlarini ishlab chiqish yuzasidan aniq chora-tadbirlar belgilangan.

Viloyat transport boshqarmasi boshlig'i vazifasini bajaruvchi Akobir Ashurov ishtirokida o'tkazilgan matbuot anjumanida bu borada amalga oshirilayotgan ishlar haqida ma'lumot berildi.

– Master rejada ko'zda tutilgan yangi 8 ta magistral va 33 ta yetkazib beruvchi yo'nalishlarni tashkil etish yuzasidan "Viloyatda ochilishi rejalashtirilayotgan yo'nalishlarning harakat xavfsizligi talablariga muvofiqligini aniqlash bo'yicha" komissiyaning xulosasi tasdiqlandi, – dedi A.Ashurov. – Shahar avtobus yo'nalishlarining takrorlanish darajasi 40 foizga kamaytiriladi va zamonaviy avtobus va elektrobuslarning yangi yo'nalishlarga joylashtirilishi bilan Samarqand shahridagi 2 ta mikroavtobus hamda 20 dan ortiq avtobus yo'nalishlari tugatiladi, qolganlari optimallashtiriladi.

Harakat tarkibini barcha qulayliklarga ega bo'lgan zamonaviy katta va o'rta sig'imli avtobuslar bilan yangilash maqsadida shahar jamoat transporti yo'nalishlariga Xitoyda ishlab chiqarilgan katta sig'imli avtobuslar joylashtirilmoqda. Birinchi bosqichda keltirilgan 20 ta avtobus yangi tashkil etilgan uchta yo'nalishda yo'lovchilarga xizmat ko'rsatmoqda.

Bugungi kunda jamoat transportida shaharning bir nuqtasidan ikkinchisiga eng uzun yo'nalish bo'yicha uzog'i bilan 30 daqiqada yetib borish tizimini yo'lga qo'yish maqsadida birinchi bosqichda Bo'stonsaroy va Ibn Sino ko'chalarida 5,5 kilometr masofada jamoat transporti uchun alohida yo'lak tashkil etilmoqda.

A.Ashurovning qayd etishicha, shahar jamoat transporti yo'nalishlarida xizmat ko'rsatib kelayotgan tashuvchilarga har bir yo'lovchini tashish xarajati va cheklangan tarif o'rtasidagi tafovutni avtomatlashtirilgan to'lov tizimi yordamida qoplab berish tizimi yo'lga qo'yildi. 2022-yil noyabr oyiga qadar shahar atrofi yo'nalishlarida avtobusda yo'lovchi tashuvchi korxonalarga 1 milliard 370 million so'mlik subsidiya olish uchun hujjatlar mahalliy Kengashga taqdim etildi va 717 million 480 ming so'm tashuvchilarga to'lab berildi.

Davlatimiz rahbari huzurida 2022-yil 29-aprel kuni Samarqand shahrida jamoat transportini rivojlantirish chora-tadbirlariga bag'ishlangan taqdimot davomida Samarqand shahrida avtobusda yo'lovchi tashuvchi korxonalarga yo'lovchilarni tashishdan ko'rilgan zararlarni qoplab berish vazifasi qo'yilgan edi. Bunda "ATTO" elektron to'lov tizimi orqali to'langan summadan ko'rilgan zarar 2022-yil 1-noyabr holatida 65 million 754 ming so'm pul mablag'lari tashuvchilarga to'lab berildi.

Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligi, Samarqand viloyati hokimligi hamda Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki o'rtasida Samarqand shahar jamoat transporti uchun 350 ta elektrobus xarid qilish hamda ular bilan bog'liq infratuzilmani yaratish bo'yicha umumiy qiymati 95 million dollarlik loyiha amalga oshirilmoqda. Ayni paytda viloyat transport boshqarmasi muassisligidagi "Samarqand yo'lovchi trans" davlat korxonasi tomonidan elektrobuslarni olib kelish yuzasidan amaliy ishlar olib borilmoqda. Jumladan, dastlabki 100 dona elektrobusni xarid qilish yuzasidan xalqaro tender jarayonlari boshlangan.

Matbuot anjumanida qayd etilishicha, Vazirlar Mahkamasining tegishli qarori asosida Samarqand viloyati shahar va tumanlarida jamoat transportida bepul yurish huquqiga ega bo'lgan yo'lovchilar ro'yxatga olinib, 10048 nafar imtiyozga ega fuqaro reestri shakllantirildi. Ayni paytda bu imtiyozdan foydalanuvchilar (guvohnoma olganlar) 1034 nafarni tashkil etmoqda.

Dolzarb mavzu

Ob-havoning keskin o'zgarishi tufayli kommunal sohalarda ko'plab muammolar yuzaga kelishi tabiiy. Shu sababli viloyat ichki ishlar boshqarmasida, barcha elektr ta'minoti korxonalarida va tuman, shahar hokimliklarida uzluksiz ish olib boruvchi navbatchilik shtablari tashkil etildi.

Shtablar ishlaydi

"Hududiy elektr tarmoqlari" AJ Samarqand hududiy filialining barcha tuman va shahar elektr ta'minoti korxonalarida 24 ta avariyaga qarshi brigada tashkil etilgan.

Transformator punktlarida nosozliklar kuzatilsa, almashtirish uchun qo'shimcha transformator va muhim ehtiyot qismlar zaxirasi yaratildi.

Shuningdek, elektr energiya ishlab chiqarish ob'yektlari, yuqori va past kuchlanishli elektr tarmoqlari, transformator punktlarida yirik avariyalar vujudga kelishining oldini olish maqsadida viloyatimiz hududlarida, tuman, shahar hokimliklari bilan kelishgan holda elektr energiyasi ta'minotida qisqa muddatli cheklovlar kiritilgan.

Fuqarolarimiz elektr energiyasi muammolari yuzasidan respublika bo'yicha faoliyat yuritayotgan 1154 qisqa raqamli Call-markaziga yoki filialdagi tezkor dispetcherlik xizmatining (95) 410-01-08, (95) 500-97-52 raqamli telefonlariga murojaat qilishlari mumkin.

"Hududgaz Samarqand" gaz ta'minoti filialiga qarashli barcha bo'limlarda tashkil etilgan tezkor avariya brigadalariga maxsus texnikalar va tajribali mutaxassislar biriktirildi.

"Hududgaz Samarqand" gaz ta'minoti filiali fuqarolardan muammoli vaziyatlarda 104 yoki 66-239-78-11, 66-239-78-12, 66-239-78-17 telefon raqamlariga murojaat qilishlarini eslatib o'tadi.

Dilmurod TO'XTAYEV.

Mulohaza

SIYOB ARIG'INING QADRI TIKLANADIMI?

Siyob arig'i Samarqand bilan tengdosh. U Toyloqdan boshlanib, shaharning ikkinchi hududi - Hazora maskanigacha keladi. Bu obi-hayot manbai haqida tarixiy kitoblarda ko'plab ta'riflar bitilgan: suvining tozaligi, shifobaxshligi, qirg'oqlarining obodligi xususida. Albatta, men bu bitiklarni takrorlab o'tirmoqchi emasman, faqat uning buguniga nazar solishga barchangizni chorlamoqchiman.

Hozirgi Siyob arig'i, odilona aytadigan bo'lsak, bizning bugungi turmush tarzimizga mutlaqo mos kelmaydi. Chunki uning suvi iste'mol qilishga yaroqsiz. Ikkinchidan, qirg'oqlari tashlandiq holda. Uchinchidan, hovlilarning oqovalari aynan shu ariqqa boshqarib qo'yilgan. To'rtinchidan, sohillari egallangani yetmaganidek, ariq ustiga ham binolar qurib tashlangan. Buni hammamiz bilamiz va ko'rib turibmiz. Lekin hech kim mazkur xatolarni tuzatish haqida jiddiy bosh qotirmayapti.

Yaqinda anjumanlarning birida viloyat hokimi tomonidan Siyob arig'i hududlarini tartibga keltirish tashabbusi aytilganini eshitib, xursand bo'ldim. To'g'ri, ilgari ham bunday takliflar bo'lgandi, lekin sohil bo'yida yashovchilar va ayrim "ma'rakabuzar" kimsalarning o'jarligi tufayli bu ishlar qolib ketgan. Shu sababli bunday xayrli ishni bu gal oqilona, puxta o'ylab, tashkil etish zarur, deb hisoblayman. Negaki, sayyohlar oqimi ko'paygan sari nomi ham, o'zi ham qadimiy bo'lgan bu ko'hna ariq va uning atrofini obod qilish, toza saqlashga ehtiyoj kuchaymoqda. Buni nafaqat viloyat va shahar rahbarlari, balki aholimiz ham tushunib yetishi zarur.

Toshkent shahridan oqib o'tuvchi Anhor kanali sohillari juda chiroyli qilib tartibga keltirilganini ko'pchiligimiz ko'rdik. Nazarimda, Siyob bo'yida yashovchilar tashabbuskor qatlamining ana shu Anhor kanali yoqalariga sayohatini uyushtirish kerak. Toki ular ham bu tarixiy ariq ana shunday fusunkor maskanga aylanishini tasavvur qilsinlar.

Mahalla oqsoqollari va faollari ishtirokida Siyob bo'yida joylashgan barcha maskanlarda viloyatimizning taniqli ziyolilari, arxitektorlar, quruvchilar ishtirokida mashvaratlar o'tkazmoq zarur. Negaki, bu ariq yoqasini obodonlashtirishda odamlarning roziligidan ko'ra, ularning aniq takliflari ham muhimdir.

Shuningdek, ziyolilar, jurnalistlar, blogerlar va suv xo'jaligi mutaxassislari quruvchilar hamrohligida press-tur tashkil etilishi maqsadga muvofiq. Qilayotgan ishimizning mazmun-mohiyatini, maqsadni aholiga yetkazishda bu tadbir katta yordam beradi.

Va eng muhimi, bu ishlarga Samarqand shahridagi fidoyi tadbirkorlarni jalb qilish kerak.

Shu o'rinda Samarqand shahri aholisiga, aniqrog'i, Siyob arig'i yoqasida yashovchilarga murojaat qilmoqchiman. Bilaman, avlodingiz va qolaversa, siz qadimdan ana shu ariq bo'yida yashab kelyapsiz. Tirikchiligingiz ham, turmush tarzingiz ham, ehtimol, shu ariq suvi bilan bog'langan. Ammo to'g'ri tan olaylik, yillar davomida biz bu suv manbaidan faqat foydalanish, ya'ni daromad olish haqidagina o'yladik, xolos. Uning qadriga yetmadik. Natijada bugun Siyob arig'i bizning e'tiborimizga muhtoj holatga keldi. Shunday ekan, bu ariq atrofini obodonlashtirishga shaxsiy manfaat emas, balki xalqning, million aholilik shu qadimiy shaharning manfaati sifatida qarashlaringizni so'rardim. Vaholanki, mamlakatimizda davlat va jamiyat manfaati yo'lida olib qo'yiladigan har bir qarich yer uchun uning egasini rozi qilish yuzasidan qonunchilik bazasi mavjud. Va bu ish oshkora tarzda amalga oshiriladi. Bundan tashqari, Siyob arig'ining tartibga keltirilishi, sohillarining obodonlashtirilishi yuzlab, minglab xizmat ko'rsatish shoxobchalarini yo'lga qo'yishga imkon beradi. Bu esa shuncha ishchi o'rni paydo bo'ladi hamda shuncha odam qo'shimcha daromad qiladi, deganidir.

Sayyohlarning, qolaversa, xalqimizning Siyob kanalining go'zal, fusunkor sohillarida sayr qilishi, dam olishi va shu hududda barpo etilgan xizmat turlaridan foydalanishi uning bugungi ahvolidan ko'ra biz uchun foydali, samarali, daromadli bo'lishini unutmaylik.

Farmon TOSHEV.

OB-HAVO

Kecha viloyatimizga **Volgabo'yi hududlaridan Rossiya Yevropa qismining shimolida shakllangan sovuq havo massasi** kirib keldi. Shu bois viloyatimizning aksar hududlarida **yomg'ir, qor yog'adi.**

Bugun havo o'zgaruvchan bo'lib, **qor yog'adi, tuman tushadi. Qor ko'chishi** kuzatilishi ham mumkin. Yo'llarda **yaxmalak** yuzaga keladi. Ayrim joylarda shamol tezligi **15-20 metr** soniyagacha kuchayadi. Harorat **kechasi va kunduzi 0-5 daraja sovuq** bo'ladi.

11-14-yanvar kunlari yog'ingarchilik bo'lmaydi. Ayrim joylarda **tuman tushadi. Kechasi 10-17, kunduzi 3-8 darajagacha sovuq** bo'ladi.

Samarqand gidrometeorologiya boshqarmasi.

Xorijda ishlayotganlarning oila a'zolari ijtimoiy himoya qilinadi

Qonunchiligimizda har bir fuqaroning huquq va majburiyatlari aniq belgilab qo'yilgan. Lekin amaliyot ko'pchilik fuqarolarimiz o'z huquqlarini bilmasligini, bilsa ham uni o'z vaqtida qo'llamasligini ko'rsatmoqda. Adliya idoralariga kelib tushayotgan ko'plab murojaatlar buni tasdiqlaydi. Xorijda mehnat muhojiri sifatida ishlayotganlarning ijtimoiy himoya tizimidan foydalanish masalasi, shu jumladan. Viloyat adliya boshqarmasi mas'ul xodimi Alisher PRIMOV bilan suhbatimiz sohadagi yangiliklar yuzasidan bo'ldi.

— Alisher aka, avvalo, xorijiy davlatda ishlayotgan fuqarolarni ijtimoiy himoya qilish, deganda nima nazarda tutiladi? Shu haqda ma'lumot bersangiz.

— Mamlakatimizda har bir fuqaroning qonuniy manfaatlarini ta'minlash ustuvor vazifa hisoblanadi. Xususan, joriy etilgan xavfsiz, tartibli va qonuniy mehnat migratsiyasi xorijiy davlatda ishlash xohishini bildirganlarning huquqini himoya qilishning birinchi va muhim bosqichi hisoblanadi. Bunga fuqarolarni kasb-hunar va chet tillariga o'qitish, zarur ijtimoiy va axborot-maslahat yordamini ko'rsatish, ularning huquq va manfaatlarini himoya qilish, oila a'zolarini har tomonlama qo'llab-quvvatlash vazifalari kiradi. Prezidentimizning 2022-yil 1-martdagi "Xorijda vaqtincha mehnat faoliyatini amalga oshirayotgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolarini va ularning oila a'zolarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorida ayni tartibning barcha huquqiy yechimlari belgilangan.

— Xorijiy davlatda ishlayotgan fuqarolar va ularning oila a'zolarini moddiy rag'batlantirish qanday tartibda amalga oshiriladi?

— Qarorga muvofiq, 2022-yil 1-maydan boshlab xorijda ishlayotgan fuqarolar va ularning oila a'zolariga moddiy yordam berish har yili hokim yordamchilarining yozma tavsiyanomasiga asosan amalga oshiriladi. Birinchi navbatda boquvchisi xorijga mehnat migratsiyasiga chiqib ketgan va "Ijtimoiy himoya yagona reestri" axborot tizimida ro'yxatda bo'lgan oilalarga bazaviy hisoblash miqdori (BHM)ning 2 baravari miqdorida bir martalik moddiy yordam ko'rsatiladi. Shuningdek, mehnat migratsiyasiga chiqib ketgan fuqarolarning "Ijtimoiy himoya yagona reestri" axborot tizimida ro'yxatda bo'lgan yoki "Temir daftar", "Ayollar daftari" va "Yoshlar daftari"dan biriga kiritilgan, nogironligi bo'lgan oila a'zolariga dori-darmon, nogironlik aravachasi, eshitish apparatlari va ortopedik mahsulotlar xarid qilishi uchun BHMning 5 baravari miqdorida bir martalik moddiy yordam ajratiladi. Bunday oilalardagi pensiya yoshiga yetgan yoki I va II guruh nogironligi bo'lgan fuqarolarga kasaba uyushmalari tizimidagi sanatoriy va profilaktik davolanish muassasalariga bir martalik bepul yo'llanma berilishi ham ko'zda tutilgan.

— Bu imkoniyatdan barcha mehnat muhojirlarining oila a'zolari foydalanishi mumkinmi?

— O'rinli savol. Ta'kidlash kerakki, mehnat migratsiyasiga chiqib ketgan fuqarolarning oila a'zolariga yordam pullari va yo'llanmalar berishning ham talablari mavjud. Hujjatga ko'ra, bu imtiyozlar mehnat migratsiyasiga chiqib ketgan fuqarolar "Labor migration" dasturiy majmuasida ro'yxatdan o'tgan taqdirdagina qo'llaniladi. Ro'yxatdan o'tish uchun talabgorlar Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligiga "Labor migration" dasturiy majmuasi orqali elektron murojaat qilishi kerak. Murojaat kelib tushgach, besh kun ichida o'rganiladi. Bu muddatda fuqaroning qonunchilikda belgilangan talablarga javob berishi qo'shimcha hujjatlar talab qilinmagan holda, idoralararo elektron axborot almashinuvi yo'li bilan tekshirilib, hokim yordamchilari va mahallalardagi yoshlar yetakchilaridan yozma tavsiyanomalar olinadi. Shundan so'ng belgilangan talablarga javob beradigan talabgorlarning ro'yxati shakllantirilib, har oyning 25-sanasigacha O'zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasiga taqdim etib boriladi. Yordam pullari va yo'llanmalar O'zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasining mablag'lari hisobidan beriladi.

— Aytaylik, "daftar"lardan biriga kiritilgan fuqaro mehnat migratsiyasiga chiqib ketdi. U ham mazkur imtiyozlardan foydalanish imkoniyatiga egami?

— Qonunchilikda bunday vaziyatdagi fuqarolar ham e'tibordan chetda qoldirilmagan. Masalan, "Ijtimoiy himoya yagona reestri" axborot tizimida ro'yxatda bo'lgan yoki ijtimoiy daftarlardan biriga kiritilgan hamda mehnat migratsiyasiga chiqib ketgan fuqarolarning bolalariga mavsumiy faoliyat yuritadigan oromgohlarga bepul yo'llanmalar berish nazarda tutilgan.

— Xorijda ta'lim olayotgan yoshlar-chi? Ular ham qo'llab-quvvatlanadimi?

— Qarorga ko'ra, xorijda vaqtinchalik ishlayotgan va ta'lim olayotgan o'zbekistonlik yoshlarni qo'llab-quvvatlash maqsadida "Xorijdagi yoshlar balansi" tizimi shakllantirilib, undagi barcha ma'lumotlar "Yoshlar portali" elektron platformasiga kiritib boriladi. Prezidentimizning 2020-yil 15-sentabrdagi "Xavfsiz, tartibli va qonuniy mehnat migrasiyasi tizimini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori 11-bandida nazarda tutilgan mikroqarzlar 2022-yil 1-martdan boshlab "Yoshlar daftari", "Temir daftar" va "Ayollar daftari"dan biriga kiritilgan va tashkillashtirilgan mehnat migratsiyasi yo'li bilan vaqtinchalik mehnat faoliyatini amalga oshirish uchun xorijga chiqib ketayotgan fuqarolarga ham to'lanmoqda.

Shu o'rinda aytish kerakki, bu kabi fuqarolarga nafaqat moddiy yordam ko'rsatiladi, balki tuman (shahar) hokimliklari, hokim yordamchilari, mahallalardagi yoshlar yetakchilari va mahalla raislari tomonidan ularning muammolari va ehtiyojlari o'rganilib, ularning yashash sharoitini yaxshilash, qiziqishidan kelib chiqib, kasb-hunar va tadbirkorlikka o'rgatuvchi o'quv markazlariga yo'naltirish, tadbirkorlikka o'rgatish dasturlari doirasida kredit olishida amaliy ko'mak beriladi.

Mansur HASANOV suhbatlashdi.

HUQUQIY MASLAHAT

Fuqaro doimiy yashash uchun chet elga chiqib ketayotganda

Ma'lumotlarni yig'ish punkti tomonidan xorijga chiqish biometrik pasporti xizmatdan foydalanuvchi murojaat etib, tegishli to'lovlarni amalga oshirgan kundan boshlab, yagona interaktiv davlat xizmatlari portali orqali murojaat qilingan hollarda esa ma'lumotlarni yig'ish punktida xizmatdan foydalanuvchining biografik ma'lumotlarini, qo'l barmoqlarining elektron izlarini (10 yoshdan katta shaxslar uchun) to'plash, yuzni to'g'ridan raqamli formatda rasmga olish ishlari amalga oshirilgan paytdan boshlab, o'n ish kuni (16 yoshdan 25 yoshgacha bo'lgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari uchun qo'shimcha o'rganishlar talab etiladigan alohida hollarda — bir oy) ichida taqdim etiladi.

Quyidagi hollarda xorijga chiqish biometrik pasportini rasmiylashtirish va berish bo'yicha davlat xizmati faqat migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari tomonidan ko'rsatiladi:

- fuqaro doimiy yashash uchun chet elga chiqib ketayotganda;
- tegishli Nizomga muvofiq, xorijga chiqish biometrik pasportlari vazirliklar va idoralarning yozma iltimosnomalari asosida rasmiylashtirilishi shart bo'lgan hollarda;
- xorijga chiqish biometrik pasporti surishtiruv, tergov organlari yoki sud tomonidan ashyoviy dalil sifatida olib qo'yilganda;
- xorijga chiqish biometrik pasportining amal qilishi sud ajrimi bilan to'xtatib turilganda.

Rozilik olish talab etilmaydi

Prezidentimizning 2022-yil 24-avgustdagi "Mulk huquqining daxlsizligini ishonchli himoya qilish, mulkiy munosabatlarga asossiz aralashuvga yo'l qo'ymaslik, xususiy mulkning kapitallashuv darajasini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoniga asosan, endilikda xususiy mulk ob'yekti va u joylashgan hududga mulkdorning ruxsatisiz kirish uchun jinoiy javobgarlikka tortishgacha bo'lgan choralar qo'llanishi mumkin.

Mulkdor yoki uning vakili o'z mulkini har qanday tajovuzdan huquqni buzishga mutanosib ravishda va huquq buzilishining oldini olish uchun zarur harakatlar doirasida mustaqil himoya qilish huquqiga ega bo'ladi.

Turarjoyga nisbatan mulkdor bilan qarindoshlik aloqalariga ega bo'lmagan shaxslarni ushbu turarjoydan doimiy ro'yxatdan chiqarish uchun ularning roziligini olish talab etilmaydi.

Nuriddin QURBONOV,
Samarqand shahri bo'yicha IIO FMB 3-IIB ichki migratsiya guruhi inspektori.

Tug'ruqxonalardagi AHVOL

Keyingi kunlarda eng ko'p bildirilayotgan fikr uy yoki ishxonani isitish masalasi. Xo'sh, bugun Samarqand shahridagi tug'ruqxonalarda ahvol qanday? Ona va bolalar uchun shaharda qanday sharoitlar yaratilgan? Shu masalalarni o'rganish uchun tug'ruq majmualariga bordik.

Ilk manzil Samarqand shahar 1-tug'ruq majmuasi bo'ldi. Tug'ruq majmuasi bosh shifokori o'rinbosari Izzat Matrasulov hech ikkilanmay, bizlarni majmuada yaqindagina onalik baxtiga musharraf bo'lgan ayollar yotgan bo'lim tomon boshladi. Bu harakatdan tug'ruqxonada ahvol yaxshiligini tushundik.

- Shifoxonada onalar va chaqaloqlar uchun barcha sharoit yaratilgan, - deydi Izzat Matrasulov. - Palatalar harorati me'yorida, 28-30 darajada issiq. Gaz pasaygani yo'q, xonalarni bemalol isityapmiz. Bir haftada bir marta elektr o'chishi kuzatilishi mumkin. Unda ham zarur choralarni ko'rganmiz. Faqat bir masala, hozir bemorlar kelishi me'yordagidan ko'paygan. Asosan shaharga yaqin tumanlardagi ayollar bizga murojaat qilishyapti.

Palatalarga kirib, farzandli bo'lgan ayollar bilan suhbatlashdik. Aksariyat onalar sharoitlar yaxshiligini, shifokorlar o'z vazifalarini a'lo darajada bajarishayotganini aytdi.

Bemorlar bilan suhbatlashib bo'lgach, shifoxona hovlisiga chiqib, ularning yaqinlari bilan suhbatlashdik. Ular ham ichkaridagi fikrlarni ta'kidlashdi.

Darvoqe, ushbu tug'ruq majmuasida bemorlar yoki ularning yaqinlari fikrlarini yozib qoldirishi uchun telegram bot tashkil qilingan ekan. Onalar tug'ruq majmuasida ko'rsatilgan tibbiy xizmatlar to'g'risida o'z fikr-mulohazalarini telegram botga yuborishlari mumkin. Xabarlarni to'g'ridan-to'g'ri bosh shifokorning o'zi kuzatib boradi.

Samarqand viloyati perinatal markaziga borganimizda, yo'lakka kirganimizdanoq yuzimizga issiq havo urildi. Tabiiyki, tashqaridagi havodan so'ng bu issiq aldamchi bo'lishi mumkin. Shifokor, bemorlar bilan suhbatlashar ekanmiz, issiqlik masalasida muammo kuzatilmaganiga amin bo'ldik.

Bilasiz, bundan to'rt-besh yil ilgari aynan yuqorida nomlari keltirilgan va boshqa tug'ruq majmualarida issiqlik bilan bog'liq jiddiy muammolar kuzatilar, onalar o'zlari bilan albatta, pech ko'tarib borardi. Ko'tarib borgan pechlari ham elektr energiyasidagi uzilishlar, quvvatning pastligi sabab ko'pincha ish bermasdi. Hatto sham yorug'ida tug'ruq qabul qilingan paytlar ham bo'lganini ko'pchilik yaxshi eslaydi. Endigi kuzatuvlarimiz tumanlardan bo'ladi.

Munisa SHAMSIYEVA.

BIZ QAYERDA XATO QILDIK?

Bugunning gapi

Mustaqillik yillari arafasida qishlog'imizdan bir yigit Rossiya davlatida harbiy xizmatni o'tab qaytdi. Ko'p o'tmay, u ortiga qaytib ketdi. So'ngra ukasini, jiyanini chaqirdi. Birin-ketin qishloq yigitlari Rossiyaga ishlash uchun keta boshladi. O'z navbatida ishga ketgan yigitlardan mo'may pul kela boshlagach, xorijga ishga ketadiganlar soni ortdi. Bu holat deyarli barcha hududlarda kuzatildi. O'sha paytlari ishsizlikdan qutulishning yagona yo'li shu edi go'yo.

Bir kuni qishloqqa borsam, matematika o'qituvchisi bo'lgan rahmatli opam "Maktab o'quvchilari o'qimay qo'ydi, hatto ba'zilari muallim nega biz o'qishimiz kerak? Bizni Rossiya boqyapti-ku, men ham maktabni bitirsam, ketaman. Baribir hech qayerda o'qimayman, deyapti", dedi xomush bo'lib. - Darsga qiziqmagan o'quvchiga shunchaki dars o'tib kelish juda og'ir, dedi.

Haqiqatda o'sha yillari ta'limga e'tibor ancha susaydi, o'qituvchining ham obro'si tushdi. Sababi, o'qituvchilar ham maktabni tashlab, Rossiyaga keta boshladi. Ba'zi maktablarda erkak o'qituvchilar qolmadi hisob. Bu ham yetmagandek muallimlar paxta terimiga jalb etilar, ta'lim sifati hech kimni qiziqtirmasdi. Natijada o'quvchilar o'qimay, o'qituvchilar o'z ustida ishlamay qo'ydi. Oqibatda yildan yilga abituriyentlarning oliy ta'lim muassasalariga kirish ballari pasayib ketdi. Eng yomon ko'rsatkich joriy yilda qayd etildi. Davlat test markazining ma'lumotiga ko'ra, 51,2 foiz abituriyent 56,7 ball ham to'play olmadi. 56,7 ball — bu to'plash mumkin bo'lgan eng yuqori 189 balning 30 foizi, ya'ni 2 baho ham emas.

Buni oddiy misol orqali tushuntirib beraman. Yaqinda ona tilidan repetitorlik guruhiga maktabni bitirgan yigit kelibdi.

- Qaysi yo'nalishga o'qishga kirmoqchisan? – deb so'rabdi o'qituvchi.

- Rostini aytsam, men ingliz tilini o'rganmoqchiman. Ammo o'qituvchim menga sen ot, sifat, son, fe'l nimaligini bilmasang, ingliz tilini o'rgatolmayman. Avval ona tilini o'rganib kel, dedi. Shuning uchun ona tilini o'rganishga keldim, aslida menga ona tili kerak emasdi, - debdi.

Tasavvur qilyapsizmi, yigit maktabni bitirguniga qadar ona tili fanidan oddiy bilimlarga ega bo'lmagan. 56,7 ball to'play olmaganlarning bilimi va dunyoqarashi taxminan shunday.

Bugun ta'lim sifatini ko'tarish uchun xorijiy tajribalarga tayanishga harakat qilyapmiz, xuddi avvaldan bizda tajriba yo'qdek. Unda ota-bobolarimiz qanday qilib yetti yoshida Qur'onni yod olishgan? Chunki ko'pchilik olimlarning onalari ilk saboqni uyida o'rgatib qo'yishgan.

SOLIQ TO'LAMAYDIGAN TADBIRKORLIK BORMI?

Keyingi yillarda ota-onalar ham farzandining bilimi bilan qiziqmay qo'ydi, ularga faqat pul topish kerakligi uqtiriladi. Oqibatda yoshlar bilim olib, kasb egallashga emas, faqat pul topishga qiziqdi. Hozir ham ayrimlar bolasiga shunday tarbiya beryapti. Biz farzandlarimizga boshqa xalqlar kabi "Sen Vatan uchun xizmat qilishing kerak", "O'z kasbingning yetuk mutaxassisi bo'lib, jamiyatga yordaming tegishi kerak", "Asl maqsading odamlarning og'irini yengil qilish bo'lsin", deb tarbiya bermayapmiz.

Hozirgi yoshlar bilan gaplashsangiz, aksariyatining dardi pul topish. Hatto oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalar ham diplom olgach, yaxshi maoshli ish topishni, aks holda, chet elga ketishini aytyapti. To'g'ri, inson yaxshi yashashni istaydi, buning uchun uy-joy, mashina olishga harakat qiladi. Xo'sh, undan keyin-chi? Hamma shart-sharoitini qilib olgach, qo'lida biron kasbi bo'lmasa, nima qiladi?

Yaqinda bir taksi haydovchisi xorijda ishlab qaytgani, o'n besh yil davomida oilasi uchun hamma shart-sharoitini qilgani, bankda 20 ming dollar puli borligi, ammo qanday tadbirkorlik bilan shug'ullanishni bilmayotganini aytib qoldi. Maslahat so'ragandi, o'zimcha bir-ikki xil tadbirkorlikni aytib ko'rdim.

- Yo'q, bularning hech qaysi to'g'ri kelmaydi, chunki soliq to'lashim kerak. Davlatga soliq to'lashni xohlamayman, - dedi.

- Har bir tadbirkor davlatga soliq to'laydi-ku, - dedim unga.

- Men shunday tadbirkorlik bilan shug'ullanishim kerakki, davlat mendan hech qanday soliq olmasin, hech kimga pul berishni istamayman, - dedi u.

Vatanni sevmaydigan kishigina mana shunday fikrlaydi. Bu haydovchi na maktabda o'qigan, na vatanparvarlikni o'rgangan, endi esa topgan pulini qanday sarflashni bilmayapti. Hamma narsaga bilim kerakligini shu yoshga kirib ham anglamabdi.

Turkiyada go'dakning beshigiga Vatan bayrog'ini ilib qo'yisharkan. Ular farzandlarini "Sen turkning bolasisan, Vatan ravnaqi yo'lida xizmat qilishing kerak", deb tarbiyalarkan. Shuning uchun oddiy taksi haydovchisi ham bir kunda qancha pul topganiga qarab, davlatga soliq to'larkan. Soliqdan qochish Vatanga xiyonat deb qaralarkan. Afsuski, bizda buning teskarisi oddiy holdek qabul qilinadi.

BIZDA PUL YO'QMI YOKI QANOAT?

Imom Buxoriyga onasi quyidagicha nasihat qilgan ekan:

- O'g'lim, ustozingizning ilmidan, taqvosidan va uning go'zal odobidan ta'lim oling. Quloqlaringiz

ustoz og'zidan chiqayotgan darsni tinglasa, ko'zlaringiz uning odobi, og'ir, vazminligi, odamlarga bo'lgan muomalasini kuzatib, saboq olsin. Bugun o'qigan bir varag'ingiz sizni yaxshi tomonga o'zgartirsa, ikkinchi varag'ini ochib o'qing. Agar birinchi varaq sizning iymoningizni, taqvoyingizni va odobingizni ziyoda qilmasa, aslo ikkinchi varaqqa o'ta ko'rmang. Foydasi kam, ziyoni ko'p bo'lur.

Har qanday buyuk inson ortida buyuk ayol bo'ladi, degani shu. Bizning bugungi onalarimiz ham farzandiga shunday nasihat qilyaptimi? Agar Imom Buxoriyning onasi ham "O'g'lim, sen pul topishing kerak, bilim olishing shart emas", deganida u kim bo'lardi? Bobolarimiz ilm olish uchun xorijga chiqqan bo'lsa, bolalarimiz pul topish uchun chet elga ketyapti. Amerika orzusida bo'lganlar uy-joy, mashinasini sotib, yetmaganiga qarz olib, qing'ir yo'llar orqali sehrli diyorga yetib olishga harakat qilyapti. Aslida bizda pul yo'qmi yoki qanoat?

RAHBARLAR PEDAGOGIKA DARSI O'TMAGANMI?

Oliy ta'lim muassasalaridan birida pedagogika fanidan dars bo'layotgan ekan. O'qituvchi:

- Pedagogikada hech kim, hatto ta'lim muassasasi rahbari ham darsni buzishga haqi yo'q. Agar maktab direktorining biror gapi bo'lsa, avval eshikni taqillatib, so'ngra kirishga izn so'raydi, - debdi.

- Domla, nega dekanimiz faqat darsimizning o'rtasida kirib keladi, ammo eshikni taqillatmaydi? – debdi talabalardan biri.

O'qituvchi uning gapini eshitmaganlikka olib, darsni davom ettiribdi. Shu payt xonaga dekan o'rinbosari kirib kelibdi.

- Ertadan kontrakt pullarini to'lamagan talabalar darsga kiritilmaydi, - debdi salom-aliksiz.

Talabalar kulib yuborishdan zo'rg'a o'zlarini tiyibdi, o'qituvchi esa o'tayotgan darsidan izza bo'libdi.

Endi o'zingiz o'ylang, oliy ta'lim muassasalarida amal qilinmaydigan pedagogik qonun-qoidalarga maktabda kim amal qiladi?

VAQTIDA KITOB O'QIB QO'YGAN MUALLIM...

Bolaligimda oddiy kolxozchi ayollar ham kitob o'qirdi. "Saodat", "Fan va turmush", "Yoshlik" kabi jurnallarga obuna bo'lardi. Paxta dalalarida tushlikda kitob o'qiganlarini ko'rganman. Kolxozchi ayollar o'qigan kitoblaridan o'zaro bahs qilardi. Hozir-chi?

Hatto o'zini ziyoli sanaydigan ayollar davrasida ham ilm majlisi deyarli kuzatilmaydi. Kimdir qaynonasi, kimdir kelinini yomonlaydi, nari borsa, so'nggi moda haqida suhbatlashiladi.

Bir kuni tahririyatga adabiyot fani o'qituvchisi maqola olib keldi.

- Bolalaringizni qanday qilib kitob o'qishga qiziqtirasiz? – deb so'radim. Maqsadim – mutaxassis tajribasini o'rganish edi.

- To'g'risi, bolalarim kitob o'qimaydi, - dedi u. – Kitob o'qi desam, nega o'zingiz kitob o'qimaysiz, deyishadi. Men vaqtida kitob o'qib qo'yganman, deyman, - dedi g'urur bilan.

Ayolning gapidan hang-mang bo'lib qoldim. Farzandiga kitob o'qitolmagan o'qituvchi o'quvchilarini qanday qilib kitobga mehr qo'ydira oladi? Avval kitob o'qishni o'zidan boshlashi kerak emasmi?

Kitob o'qimas ekanmiz, korrupsiyaning oldi hech qachon olinmaydi, rahbarlar fuqarolarning muammosini hal etishni emas, murojaatni tezroq yopishni o'ylaydi. Kitob o'qimas ekanmiz, soha mutaxassislari hisobot uchun faqat statistik ma'lumotlar tayyorlash bilan shug'ullanadi. Kitob o'qimas ekanmiz, konstitutsiyaviy huquqimiz nimadan iboratligini bilmaymiz, hech qayerda haq-huquqimizni talab qilolmaymiz. Yo'llarimizning abgorligi ham, uylarimizning sifatsiz qurilayotgani, zo'r mutaxassislarni chet eldan olib kelib ishlatayotganimiz, og'ir kasallarimiz xorijda davolanayotgani, xullas, barcha muammomizga sabab o'qimaganimiz. Eng achinarlisi, farzandlarimizga Vatanni sevdirolmas, kitob o'qitolmas ekanmiz, hatto ta'lim olish uchun xorijga ketayotgan yoshlarimiz ham o'sha yurtda muhojir bo'lib qolishni orzu qilaveradi...

Xurshida ERNAZAROVA,
"Zarafshon" muxbiri.

SAMARQAND DAVLAT TIBBIYOT UNIVERSITETI TO'LIQ RAQAMLASHTIRILDI

Bugun universitetda ichki hujjatlar, kutubxona ishi, talabalarni yotoqxona bilan ta'minlash elektron portal orqali bajarilmoqda. Universitetning raqamli ta'lim texnologiyalar markazi rahbari Laziz Shukurov bunga qanday erishilganini quyidagicha izohladi:

- Universitetimizda elektron hujjatlar almashinuvi yildan-yilga takomillashtirilib, me'yoriga yetkazildi. Bugun ta'lim dargohimizda rahbar oldiga hech qanaqa hujjat olib kirilmaydi. Hamma hujjatlar elektron tarzda rektorga yuboriladi. Buni o'zimiz ishlab chiqdik. Bunday tartibda ishlashni respublikamiz oliy ta'lim muassasalari orasida birinchi bo'lib yo'lga qo'ydik. Masalan, talabnoma, bildirishnoma, buyruq, ariza yoki boshqa hujjatlar rahbarga elektron tarzda yuboriladi. Rektor hujjatni xohlasa, o'zi ko'radi yoki biron mas'ul shaxsga ijrosini bajarishni yuklaydi. Mas'ul shaxsning profilida o'sha yuborilgan hujjat ko'rinadi, kim tomonidan yuborilgani va qancha muddatda bajarilishi ko'rsatiladi.

TALABALAR YOTOQXONAGA QANDAY JOYLASHTIRILADI?

Talabalarni yotoqxonaga joylashtirish masalasi bo'yicha avval dekanat, dekan o'rinbosari, o'qituvchi, tyutor – hamma birdek ishlardi. Hozir esa bizda talabalar turarjoyini muvofiqlashtirish bo'limi bor. Bu bo'limda bir kishining o'zi talabalarning barcha hujjatini elektron tizim orqali qabul qiladi.

Portalimizni hozirgi interfaol hukumat portali bo'lgan my.gov bilan integratsiya qilganmiz. Buning uchun Davlat personallashtirish markazidan shaxsga tegishli ma'lumotlarni olish uchun sertifikat olganmiz. O'sha sertifikat bo'yicha ro'yxat asosida bizga tegishli fuqarolarning yashash joyi, oilaviy sharoiti haqidagi ma'lumotlarni elektron tarzda olamiz. Bu ma'lumotlar talabalarni yotoqxonaga joylashtirishda inson omilisiz, ehtiyoji yuqori bo'lganlarni saralashga yordam beradi. Masalan, talaba yotoqxonaga joylashish uchun onlayn ariza topshiradi. Talaba kam ta'minlanganmi, "Yoshlar" daftariga kirganmi, uzoq viloyatdanmi, portalning o'zi saralab beradi. Shuningdek, qoraqalpog'istonlik talabalar nechanchi kurs bo'lishidan qat'i nazar, yotoqxona bilan ta'minlanadi.

Bu tizimning afzalligi shundaki, talaba hujjat ko'tarib kelib, navbatda turmaydi. Talabaning arizasi ko'rib chiqilgach, unga yotoqxonaga qabul qilingani yoki qabul qilinmagani haqida sms tarzida xabar beriladi. Nima uchun qabul qilinmagani haqida xabarda izoh beriladi. Masalan, ba'zilar "oilamda otam nogiron", degan punktni tanlaydi, lekin asosli hujjat yuklamaydi. Bunday talabaga asosli hujjat yuborishi uchun yana bir imkoniyat beriladi. Agar u otasining nogironligi haqidagi qo'shimcha hujjatni yuklasa, unga yotoqxonadan joy beriladi.

Universitet rektorining o'zi ham ushbu tizimga yuborilgan arizalar va ularga berilgan javoblarni kuzata oladi. Integratsiya orqali talabaning ma'lumotlarini olish va adolatli tarzda ularni turarjoy bilan ta'minlash tizimini ham respublikada birinchi bo'lib joriy etdik.

KITOBLARGA ELEKTRON BUYURTMA BERISH MUMKIN

Yaqinda yana bir yangi loyihaga qo'l urdik. Talabalarga qulaylik yaratish maqsadida universitet kutubxonasidagi kitoblarga elektron buyurtma berishni yo'lga qo'ydik. Talaba bevosita saytimizga kirib, qaysi kitob kutubxonada mavjudligini ko'radi, buyurtma beradi va o'sha kitobni kutubxona ushlab turadi. Talaba kelib, o'zining loginini aytadi va kitobni olib ketadi. Ilmiy bo'limdagi kitoblarni uzoq muddatga olish mumkin. Boshqa kitoblar ikki-uch kunga yoki bir oyga beriladi.

Talabadan "Hujjating qani?", "Pasportingni ber", "Talabalik guvohnomang bormi?", "Bizda talabamisan?", degan savollar so'ralmaydi. Loginni aytadi, login kiritilgach, talabaning barcha ma'lumotlari chiqadi. Har bir talabaning olgan, bergan kitoblari ham elektron tarzda hisoblab boriladi. Kutubxonada nechta kitob bor, qanchasi talabalar qo'lida, qanchasi qaytarilgan – hammasining hisoboti ko'rinib turadi.

Agar talaba belgilangan vaqtda kitobni keltirmasa, tizim avtomatik ravishda belgilangan muddatni hisoblab, kitob keltirilmaganini ko'rsatadi.

MOBIL ILOVAMIZ ORQALI BARCHA XIZMATLARDAN FOYDALANSA BO'LADI

Universitetimizning mobil ilovasi bor. Mobil ilova professor-o'qituvchilar, talabalar va ularning ota-onalariga moslashtirilgan. Unda rahbariyat to'g'risida barcha ma'lumotlar, qolaversa, o'quv binolarimizning joylashuvi mavjud. Masalan, endigina qabul qilingan talabalar o'quv binoning nomini biladi, ammo qayerda joylashganini bilmasligi mumkin. Mobil ilovada o'sha binoning nomi tanlansa, avtomat tarzda binoning qayerda joylashgani haqida xarita paydo bo'ladi.

Shuningdek, mobil ilovada barcha interfaol xizmatlarimiz joylashtirilgan. Ta'lim platformamizga ham mobil ilova orqali kirish mumkin. Birgina mobil ilovamiz orqali barcha xizmatlardan foydalansa bo'ladi. Hatto kutubxonaning ham mobil ilovasi bor, u orqali talaba kitoblarni yuklab olishi mumkin. Ilovaning ichida o'qish imkoniyati bo'lib, talaba ilova orqali kitobni ochganda, kitob haqida qisqacha ma'lumotlar, ya'ni uning nomi, mazmuni, megabayti qanchaligi ko'rinadi.

Mobil ilovalar ko'zni og'ritmasligi uchun kun-tun rejimiga moslangan. Shuningdek, ilovalar o'zbek, rus, ingliz tilida ishlaydi. Kitob yuklangach, istalgan vaqtda uni o'qish mumkin. Masalan, nechanchi betga kelganingizni ham eslab qoladi. O'qishga qulay bo'lishi uchun kitobning parametrlarini ham moslash mumkin, harflarni kattalashtirish, yon tomondan varaqlash yoki tepadan pastga qarab o'qish imkoni bor.

Mobil ilovaga talabalar zerikib qolmasligi uchun oddiy o'yinlarni ham yuklab qo'ydik. Kitob o'qishdan charchasa, biroz o'zini chalg'itishi uchun shunday qildik.

IT sohasi shunday sohaki, unda har kuni yangilik ishlab chiqiladi. Shuning uchun IT mutaxassislari har kuni o'z ustida ishlamasa bo'lmaydi. Bizning 15 kishilik bo'limimiz xodimlari ham raqamli ta'lim texnologiyalari haqidagi bilimlarini takomillashtirib, hayotda qo'llash orqali talabalarga imkon qadar yengilliklar yaratyapti.

Xurshida ERNAZAROVA
yozib oldi.

"Quramax Medical" MCHJ

tomonidan O'zbekistonga olib kirilgan barcha preparatlar sotuvi taqiqlandi

Chuqurlashtirilgan sifat nazorati natijalariga ko'ra, "Dok-1 Maks" hamda "Ambronol" dori vositalarining ayrim seriyalarida propilenglikol moddasi o'rnida yoki u bilan birga etilenglikol va dietilenglikol moddalari mavjudligi ma'lum bo'ldi.

Shuni inobatga olgan holda Sog'liqni saqlash vazirligi aholi salomatligini muhofaza qilish va qolgan dorilarni ham qo'shimcha tekshiruvdan o'tkazish maqsadida ehtiyot chorasi sifatida "Quramax Medical" MCHJ tomonidan 2022-yil yurtimiz hududiga olib kirilgan barcha preparatlar sotuvini to'xtatdi.

Kun mavzusi

Sovuq urmasin, desangiz...

Anomal sovuq ob-havo sharoitida ko'p yillik daraxtlar, sabzavot ekinlari va chorva hayvonlarini sovuqdan himoya qilish choralarini ko'rish bo'yicha Samarqand viloyati agroxizmatlar markazi (AKIS) mutaxassislari tomonidan tavsiyalar ishlab chiqilib, qishloq xo'jalik sohasida faoliyat ko'rsatayotgan tadbirkorlar, fermer va dehqonlar, bog'bonlarga tushuntirilmoqda. Ushbu tavsiyalarni ommaviy axborot vositalari orqali ham aholiga yetkazishni lozim topdik.

AKIS
SAMARQAND VILOYAT AGROXIZMATLAR MARKAZI

Bog'larni anomal sovuqdan saqlash uchun tutunlash eng samarali yo'l hisoblanadi. Bu nim quruq narsalarni yoqish yoki tutun parda hosil qiladigan shashkalarni tutatib (chet ellarda samolyotdan bog' ustiga tashlanadigan qator kimyoviy birikmalar yordamida ham) hosil qilinadi.

Eng osoni – axlat, go'ng, yaroqsiz nam poxol, shox-shabba, qipiq, barg va boshqa ko'p tutun hamda bug' chiqarib yonadigan materiallardan foydalanishdir. Uyumning katta-kichikligi 1-1,5 metr balandlikda va 1,5-2 metr kenglikda bo'ladi. Tagida quruq va yengil alangalanib yonadigan materiallar, ustiga nam, tutaydigan, yonayotganda ko'p tutun va bug' chiqaradigan materiallar tashlanadi. Uyum ustiga 2-3 santimetr qalinlikda tuproq solinadi, yuqorisida esa tutun chiqishi uchun teshik qoldiriladi. Bog'lardagi harorat keskin pasayganda, uyumlar shamol esayotgan tomondan yondiriladi.

Yongan uyumlardan chiqqan issiqlik havo harorati darajasini bir necha o'n ulushdan 0,75-1,0°C gacha isitishi mumkin. Kuchsizroq sovuqlarda haroratning bunday oshishi ham ijobiy natija beradi. Uyumlar hosil qilishdan asosiy maqsad - ko'proq quyuq, barqaror tutun va bug' chiqarish, ularning bog' ustiga yoyilib, yerning va daraxtlarning nur tarqatishini kamaytirishdan iborat. Tutunlatishni havo harorati isiy boshlagunga qadar davom ettirish va quyosh chiqqanidan bir-ikki soat keyin tugatish lozim.

Bog'larni qondirib sug'orish ham sovuq ta'sirini birmuncha kamaytiradi. Yer beti suv bilan qoplangunga qadar ko'llatib sug'orilsa, suv harorati havo haroratidan yuqori bo'lganligi uchun bog'larni isitadi. Ikkinchi tomondan hosil bo'lgan suv bug'lari yerning va daraxtlarning nurlanishini kamaytiradi hamda havo harorati pasayishiga yo'l qo'ymaydi.

Yurtimizning aksariyat hududlarida o'tgan yil kuz oylarida piyoz va sarimsoqpiyozlar ekilgan. Sabzavot ekinlarini noodatiy sovuq oqimlardan asrashda dehqonlarimiz quyidagi usullarni qo'llashi mumkin:

- ekin maydonlari ustini plyonka bilan oddiy yoki duga usulda yopish;
- mahalliy chirigan go'ng, sholi qipig'i va apilka bilan mo'lchalash;
- somon yoki mayin xashakni o'simlik ustiga yoyib chiqish.

Bundan tashqari, sabzavot ekilgan dala maydonida shamol oqimiga qarab, olov yoqib tutatish ham birmuncha foyda beradi.

To'qsonbosti usulida ekilgan sabzi, piyoz, osh lavlagi, ko'kat, sabzavot ekinlari urug'i hali yerdan unib chiqmagan bo'lsa, sovuqdan zararlanish ehtimoli juda past bo'ladi.

Chorva hayvonlarini anomal sovuqdan saqlashda birinchi navbatda ularni to'la qiymatli ozuqalar bilan oziqlantirish lozim. Suv berish zarurati bo'lganda iliq suv ichirish, ozuqalarni o'ragan holda saqlash zarur.

Chorva saqlanadigan joylar sovib ketishining oldini olish ham muhim vazifa sanaladi.

Zamonaviy yirik shoxli chorva fermalarida zararli gazlarni ko'paytirmaslik, namlikni qochirish maqsadida ventilyatsiyani vaqti-vaqti bilan ishlatish talab etiladi. Imkoni bo'lsa, quruq issiq havo bilan ta'minlash chorasini ko'rish lozim.

Qo'ylar suruvlarini qishlov nuqtalaridan uzoqlashtirmaslik, o'ta sovuq kunlarda esa qishki kashar(qo'ton)larda saqlash yaxshi samara beradi.

Asalari oilalarini yer ustida paseykalarda sovuq qishdan saqlab qolish uchun uyadagi bo'sh ramkalarni olib tashlash va maxsus ko'rpacha va yostiqchalar bilan berkitish, uya tirqishlarini qisqartirish va uyalarni o'ralgan joyda saqlash, asalarilarga qo'shimcha ozuqa berib borish tavsiya etiladi.

Sodiq MAMASOLIYEV,
viloyat agroxizmatlar markazi direktori.

Yangi mahsulot

Oziq-ovqat mahsulotlari tarkibida mikronutriyentlar yetishmasligi onalar va bolalar o'rtasida kasallik va o'lim darajasining oshishiga, bolalar va o'smirlarning intellektual-jismoniy rivojlanishining susayishiga olib keladi. Katta yoshdagi insonlarning esa ish qobiliyatining pasayishini keltirib chiqaradi. Bu salbiy oqibatlarning oldini olishning birdan-bir xavfsiz va tejamli usuli oziq-ovqat mahsulotlarining tarkibini boyitish ekanligi isbotlangan.

Shu asosda institutimizning servis kafedrasi professor-o'qituvchilari behi mevasi asosida mahalliy xomashyolardan foydalanib, tarkibi boyitilgan yangi konserva mahsulotlari ishlab chiqarish borasida ilmiy-tadqiqot ishlari olib bormoqda. Biz behi mevasi bilan baravar pishadigan va narxi yuqori bo'lmagan xomashyolarni tanlab, ulardan foydalanishni maqsad qilib qo'ydik. Behi bilan barobar yig'ishtirib olinadigan mevalar qatoriga limon, xurmo, unabi kabi mevalar va sabzi kabi sabzavotlarni kiritish mumkin. Biz aynan shulardan qo'shimcha xomashyo sifatida foydalanib, sukat mahsulotlari tayyorladik.

Bunday ilmiy tadqiqot ishlarini bajarishga bakalavriat talabalarining ishtiroki ham ta'minlanmoqda. Bundan tashqari, kafedramiz yosh o'qituvchilaridan ayrimlarining ilmiy daraja olish uchun bajarayotgan dissertatsiya ishlari ham aynan tarkibi boyitilgan, funksional ahamiyatga ega bo'lgan innovatsion mahsulotlar yaratish muammolari bilan bog'liqdir.

Ro'ziboy NORMAXMATOV,
SamISI professori,
texnika fanlari doktori.
Akram G'AFUROV,
katta o'qituvchi.

REKLAMA, E'LONLAR, BILDIRISHLAR / Gazetamiz haftada uch marta - seshanba, payshanba va shanba kunlari chop etiladi / Gazetada chop etilayotgan reklama va e'lonlar tezkor, samarali va hamyonbop / MUROJAAT UCHUN TELEFON: 66-233-91-56

DA'VOLAR BO'LSA...

Past Darg'om tumanidagi "MASTER HAUSE GOLD" mas'uliyati cheklangan jamiyati (STIR: 309109117) o'z ustav fondini 9 443 970 000 (to'qqiz milliard to'rt yuz qirq uch million to'qqiz yuz yetmish ming) so'mdan 1 947 466 970 (bir milliard to'qqiz yuz qirq yetti million to'rt yuz oltmish olti ming to'qqiz yuz yetmish) so'm kamaytirib, 7 496 503 030 (etti milliard to'rt yuz to'qson olti million besh yuz uch ming o'ttiz) so'm etib belgilamoqda.

Shu munosabat bilan unga bildiriladigan barcha da'volar gazetada e'lon chop etilgach, bir oy davomida qabul qilinadi.

Manzil: Past Darg'om tumani Kimyogarlar mahallasi.

* * *

Narpay tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Pardayev Mehriddin Muhiddin o'g'li notarial idorasida marhum Rustamov Bolikulga (2022-yil 20-iyulda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilgan. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Pardayev Mehriddin Muhiddin o'g'li notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Narpay tumani "Alisher Navoiy" MFY, Amir Temur ko'chasi.

* * *

Samarqand shahrida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Baxramova Feruza Zairovna notarial idorasida marhum Goryunova Natella Yakovlevnaga (2022-yil 8-iyunda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Baxramova Feruza Zairovna notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Samarqand shahri Amir Temur ko'chasi, 108-uy.

* * *

Jomboy tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Mamatqulov Otabek Bolbekovich notarial idorasida marhum Saidov Xalil Sharipovichga (2021-yil 7-yanvarda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Mamatqulov Otabek Bolbekovich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Jomboy tumani Saroy ko'chasi, 15-uy.

* * *

Jomboy tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Mirzayeva Bamo Jo'rakulovna notarial idorasida marhum Baxodirov Farrux Baxodir o'g'liga (2019-yil 14-iyunda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Mirzayeva Bamo Jo'rakulovna notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Jomboy tumani Zebuniso ko'chasi, 4-"A" uy.

* * *

Payariq tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Ashirova Dilofruz Ziyadullayevna notarial idorasida marhum G'oibov G'ofirjon Jumanovichga (2021-yil 1-oktabrda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilgan. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Ashirova Dilofruz Ziyadullayevna notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Payariq tumani Chelak shaharchasi, Istiqlol ko'chasi, 110-uy.

* * *

Samarqand tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Shomurodov Anvar Salimovich notarial idorasida marhum Alayev Raximkul Rasulovichga (2015-yil 10-avgustda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Shomurodov Anvar Salimovich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Samarqand tumani O'rtashiq mahallasi.

"GIBRID" DARSLIKLAR

Ushbu maqolani yozib tugatganimdan keyin ancha muddat unga sarlavha topolmay yurdim. Nihoyat "Ma'rifat" gazetasi mushtariylaridan biri bu borada menga yordam berdi. Bozordagi gibridlangan kartoshkalar, pomidorlar, mayizlar dastlab xaridorning ko'zini o'ynatadi, o'ziga mahliyo qiladi. Ayniqsa, gibrid mayiz yirik, chiroyli ko'rinadi. Ammo uni ko'proq yeb qo'ygan kishining ko'ngli behuzur bo'lishi aniq. Mabodo to'yib mayizxo'rlik qilsangiz, ichburug' muqarrar deyavering. Gibridlangan kartoshkani esa umuman og'izga olib bo'lmaydi – taxir. Pomidorning chandirligi ko'proq rezinkaga o'xshaydi. Sirtdan qip-qizil bo'lsa ham, ichi ko'kimtir. Nega bundoq, deb so'rasangiz, xorijiy mamlakatlarga eksport qilish uchun mo'ljallangan, deyishadi. Yangi chop etilgan "Ona tili" darsligini varaqlar ekanman, beixtiyor ko'nglimdan "Ma'rifat" mushtariysining darsliklarga bergan sarlavhadagi nomi menga juda jo'yali ko'rindi. Mana, bu haqda boshqa ustozlarning bildirgan fikrlari bilan ham tanishib ko'ring:

Faxriy pedagog mulohazasi

"Ona tili darslarini o'tish rosa osonlashdi, ertak aytgandek bo'lib qoldi" (Jamilaxon, o'qituvchi).

"O'qituvchisi ketib qolgan ekan, 6-sinflarga ona tili darsini o'tdim. Mavzu migratsiya, iqlim o'zgarishi haqida. Birinchi matn mazmuni bilan o'quvchilarni tanishtirish maqsadida o'qiy boshladim. Yarmigacha o'qigan edim hamki, o'quvchilardan biri: "Ustoz, ona tili o'tyapmizmi, nima o'tyapmiz?", desa bo'ladimi. Indamay qoldim. Keyin matndan sifatni top, otni top kabi topshiriqlar berilgan. Nazariy ma'lumot yo'q hisobi. Bir balo qilib, darsni yakunladim. Boshi ham, oxiri ham yo'q" (Safarali, o'qituvchi).

"Ona tili" darsligi o'z holiga qaytsin. Bizga g'arbona fikrlar kerak emas" (Muzaffar, o'qituvchi).

"Ha, gapning ochig'i, yangi darslik menga umuman yoqmadi. Unda ilm yo'q. Faqat matn va qandaydir topshiriqlar" (Sohiba, o'qituvchi).

"Vaqt o'tib, o'quvchilar ona tilidan yetarli bilim to'plamayotganlari bilinib qolmoqda. Qanchalik mahoratli bo'lmaylik, ona tiliga oid bilim darslikda yetarli bo'lmas ekan, o'quvchi bilimsiz bo'lib qolaverar ekan" (Diloyat, o'qituvchi).

"Kelajak kasblari" mavzusida yuklama va fe'lning tuzilishiga ko'ra turlarini o'rgatish lozim. Bu ikki mavzu alohida o'rganishni talab etadi. Ayqash-uyqash grammatika o'quvchini chalg'itadi" (Zubayda, o'qituvchi).

Oldiniga, ularning fikrlarida sal mubolag'a bo'lsa kerak, degan xayolga ham bordim. Ammo 7-sinflar uchun mo'ljallangan "Ona tili" darsligini varaqlab ko'rib, mushtariylar haliyam suyab yozishganiga, yangi darslikni, hatto tanqiddan ham tashqarida ekanligiga amin bo'ldim.

Kitob "Ona tili" darsligidan ko'ra ko'proq o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish uchun nashr qilingan Bolalar ensiklopediyasiga o'xshab qolgan. Juda katta mehnat va behisob qog'oz-bo'yoq sarflab chiqarilgan bu darsliklardan, menimcha, ona tili darslariga ilova sifatida foydalanish mumkin. Agar eslasangiz, sho'ro davrida asosiy darsliklarga qo'shimcha xrestomatiya-kitoblar bo'lardi. Mayli, bu chop etilgan kitoblar farzandlarimizga qo'shimcha sovg'a bo'laqolsin. Ammo ona tili darslarida, shunchaki o'qish, yozish, gapirib berish singari ko'nikmalarni singdirib borish bilan bir qatorda, o'zbek tili fonetikasi, morfologiyasi, sintaksisi, leksikasi, punktuatsiyasi, orfografiyasi, frazeologiyasi, stilistikasi, etimologiyasini "oddiydan murakkabga" tutumi asosida, har o'quv yilida spiralsimon tarzda izchil o'rgatib boradigan tayanch darsliklar zarur. Bugun biz havas qilayotgan rivojlangan G'arb mamlakatlarida ham o'quvchilar uchun alohida darsliklar chop etilib, til fani o'sha qo'llanmalar asosida o'qitilar, darslarda esa tilning barcha qonuniyatlari izchil o'rgatilar ekan.

To'g'ri, avvalgi "Ona tili" darsliklarimizda kamchilik va nuqsonlar ko'p edi. Ulardan eng birinchisi, til qonuniyatlari tizimsiz tartibda o'rgatilardi. Aytaylik bitta mavzu o'tilgach, keyingi yillarda ushbu mavzu deyarli takrorlanmasdi. Natijada o'quvchilar til fani bo'yicha chalamulla bo'lib qolganiga o'zimiz ham guvoh bo'lganmiz. Yoki bo'lmasa, darsliklarda ta'lim algoritmiga rioya qilinmasdi. Aytaylik, "Ravish" mavzusi o'tilmasdan turib, fe'lning ravishdosh vazifa shakli o'rgatilardi. Ravishni tanimagan bolaga ravishdosh haqida tushuncha beraman deb, jig'ibiyroningiz chiqib ketar edi. O'shanda ham o'quvchi mavzuni yaxshi tushunmasdan qolaverardi. Shu bois shaxsan men rasmiy ish rejaga o'xshamaydigan o'zimning dars o'tish tartibimni shakllantirgan edim va o'quvchilarga o'sha asosida dars o'tganim bois bu borada muammolarim kam edi.

Eski darsliklardagi yana bir ajabtovurlik: tinish belgilarining qo'llanilishi haqidagi mavzular o'quv yilining oxirida o'rgatilishi edi. Mening qat'iy ishonchim bo'yicha punktuatsiya o'quv yili boshida, yozma nazorat ishlari boshlanmasdan avval o'qitilishi kerak. Biz, o'qituvchilar bu nuqsonlar haqida o'sha davrda mahalliy nashrlardan boshlab, "Xalq so'zi", "Ma'rifat" gazetalarigacha ko'plab maqolalar yozdik. Ulardan ba'zilari chop etilib, keng muhokamalarga sabab bo'ldi. Ayniqsa, menga Namangan tumanidagi 21-IDUM ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi Gulnoza Xoldorova va Samarqand yuridik kolleji muallimasi Dilafro'z Soipovaning 5-sinf "Ona tili" darsligi haqidagi fikrlari va takliflari juda jo'yali tuyulgandi. Afsuski, kamchiliklarni tuzatib, darsliklarni takomillashtirish o'rniga, birato'la inqilobiy o'zgarishlar qilib yuborishdi. Natijada ko'rib turganingizdek, zamonaviylik talabi asosida xalqaro libos kiydirilib, yangi shakl va mazmundagi darsliklar paydo bo'ldi. Ularda har bir tilning yuragi bo'lmish grammatika va boshqa bo'limlariga e'tibor ikkinchi, balki oxirgi darajaga tushirib qo'yilgan. Nima emish, o'quvchilar kelajakda tilshunos bo'lmas emish!? Ushbu mantiqdan kelib chiqiladigan bo'lsa, ular kelajakda matematik, ximik, biolog, geograf bo'lmaydi deb, boshqa fan darsliklarini ham "gibrid"lashga to'g'ri keladi, shekilli. Masalan, ona tili darslarida o'quvchilarga grammatika shunchaki, ega-kesimni topishlari uchun o'rgatilmaydi. Balki grammatik tahlil xuddi matematik analiz kabi ularda qiyoslash, solishtirish, tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish uchun juda zarur pedagogik amaliyot hisoblanadi. Qolaversa, ona tilini chuqur o'rganishni istaydigan o'quvchilarimiz borligini ham unutmaylik. Ona tili fani bo'yicha viloyat olimpiadalarida hakamlar hay'ati a'zosi bo'lib qatnashganimda, o'quvchilar grammatikani ayrim o'rinlarda biz, ustozlardan ham ko'ra puxta bilishlarini ko'rib, qoyil qolganim, suyunganim ayni haqiqat. Shunday ekan, nega endi bolalarimizning bilim doiralarini sun'iy ravishda cheklab qo'yishimiz kerak? Bu – o'ylab ko'rsa arziydigan savol.

"Bugun darsliklar haqida bo'layotgan gap-so'zlar asossiz emas... To'g'ri, ona tili tilshunoslik emas, ammo undan xoli bo'lishi ham mumkin emas... Grammatik bilimlar silsilasida me'yor saqlanishi lozim", deb yozadi filologiya fanlari doktori Baxtiyor Mengliyev va bu borada o'zining qimmatli fikrlarini bildiradi.

O'zbek tili grammatikasi tilshunoslik fanining asosiy bir bo'limi sifatida o'zining murakkab tarixiy taraqqiyot yo'lini bosib o'tdi. Ulug' jadid ziyolisi Abdurauf Fitratning "O'zbek tilining nahfi va sarfi" deb nomlangan kitobi bu ilmning tamal toshini qo'yib berdi. Shundan keyin U.Tursunov, G'.Abdurahmonov, X.Komilova, M.Asqarova, A.Muxtorov, H.Jamolxonov, Sh.Rahmatullayev singari o'nlab o'zbek tilshunoslari ushbu ilmni qiyomiga yetkazdilar. Grammatika bilan bir qatorda fonetika, leksika, dialektologiya, etimologiya va frazeologiya singari tarmoqlar ham gurkirab rivojlana bordi. Bir so'z bilan aytganda, muazzam o'zbek tilshunoslik maktabi yaratildi. O'rta maktab darsliklarida ham ana shu bilimlarning elementar tushunchalarini shakllantirishga katta e'tibor berila boshlandi. Ammo hozir ba'zi ustozlarimiz aytayotganlaridek, ona tili darslari grammatikavozlikka aylanib ketmadi. Ko'p hollarda darslar shunchaki mashqlarni ko'chirish va matnlarni o'qish bilan cheklanib qolganiga o'zimiz ko'p bor guvoh bo'lganmiz. O'quvchilarning o'zbek grammatikasi bilan haqiqiy tanishuvi mustaqillik yillarida sodir bo'ldi. Maktablarimizda grammatika sinchiklab o'rganila boshlandi. Buning sababi qanaqadir yangicha pedagogik yoki metodik yondashuv emas, balki oliy o'quv yurtlariga qabulning test imtihonlariga o'tilishi bo'ldi. Davr talabidan kelib chiqqan abituriyentlar o'zbek tili grammatikasini chuqur o'rgana boshladilar.

Bu esa o'z navbatida ayrim noxush holatlarga ham sabab bo'ldi. Repetitorlardan puxta bilim olayotgan bolalar maktablardagi ayrim chalasavod o'qituvchilarning "misini" chiqara boshladi. Men hatto maktabida ona tili fanini yaxshi o'zlashtirgan studentning mavzu yuzasidan domlasi bilan bahslashib qolgani haqida ham eshitdim. Bir sobiq o'quvchim menga bu haqda shunday degandi: "Domla, institutda o'zbek tili darsligiga umuman qaraganim yo'q. Sizdan eshitganlarimni aytib berib, imtihonlardan faqat "besh" baho oldim. Buning uchun sizga katta rahmat".

Tabiiyki, vujudga kelgan yangi vaziyat kimlargadir juda-juda yoqmay qoldi. Ular endi ona tili fanini ilmiy jihatdan puxta o'rganish emas, darsliklarni jo'nlashtirib, muammolardan qochish yo'lini taklif qilishmoqda. Bu usul rivojlangan G'arb mamlakatlarida keng tarqalgan bo'lib, u joylarda bizdagi singari mushkulliklar deyarli uchramaydi. Masalan, ingliz tilida yozilgan oddiy manbalarni ko'rib chiqsangiz, aytarli biror xato yoki nuqson topolmaysiz. Rus tilidagi matnlarda ham xatolar deyarli yo'q. Ammo ona – o'zbek tilimizdagi yaratilgan matnlarni bir ko'rib chiqing, hatto tuppa-tuzuk ziyolilarimizning bitiklarida ko'chalardagi, davlat idoralaridagi yozuvlarda ham g'ij-g'ij xato. Eng qizig'i shundaki, bugun "x" bilan "h" tovushining farqiga bormaydigan, tutuq belgisini tan olmaydigan kishilar bizga ona tilimizni qanday o'rgatish haqida "maslahat" bermoqdalar.

Prezidentimiz fikr bildirgan keyingi kunlarda avval singapur va yapon ta'lim tizimini maqtab yurgan og'aynilar birdaniga fin darsliklariga oshig'u mahliyo bo'lib qolishdi. Xalq ta'limi vazirligining yaqinda e'lon qilingan "Xalq ta'limi tizimini rivojlantirish strategiyasi" loyihasida darsliklar borasida quyidagi vazifalar belgilangan:

- 2025-2026-o'quv yiliga qadar 5-11-sinflarda aniq va tabiiy fanlardan xalqaro tan olingan va mahalliylashtirilgan darsliklarni joriy etish;
- xalqaro tan olingan ta'lim sohasi tashkilotlari bilan izchil hamkorlikni yo'lga qo'yish orqali ilg'or xalqaro tajribalarni joriy qilish;
- aniq va tabiiy fanlar yo'nalishlarida xalqaro talablarga javob beruvchi o'quv dasturlari va o'quv adabiyotlarni umumiy o'rta ta'limga soddalashtirilgan tartibda joriy qilish.

Ko'rinib turibdiki, loyihada gumanitar fanlar, ayniqsa, til darsliklarini soddalashtirish haqida biror gap aytilmagan. Aytilgan taqdirda ham, tizimimizdagi jiddiylashgan dardlarni davolash uchun endi yuzaki choralar yordam bermaydi. Uni tuzatish uchun chuqur amaliy islohotlar zarur. Shu ma'noda, Xalq ta'limi vazirligi xuddi oyog'i yerdan uzilib, osmonga uchib yurganga o'xshaydi.

To'g'ri, ilg'or xorij tajribasini o'rganib, joriy etish kerakdir, ammo buning uchun avvalo, o'sha xorij darajasiga ko'tarilib olish lozim emasmi? Bu borada hayotdan bitta jonli misol keltiraman. Maktablarimizda kundalik.com baholash tizimi joriy qilingan. Ammo bu o'qituvchilarimiz va ota-onalar uchun chinakam azob va asabbuzarlikka aylanib ketdi. O'zingiz o'ylab ko'ring, bizdagi internet tezligi va elektr toki ta'minotidagi uzilishlar bilan bu tizimga o'tib bo'ladimi? Ana endi o'quvchida na kundalik bor va na kundalik.com?!

Bir paytlar xorijga taqlid qilib, xalqning trillion-trillion so'm pullarini akademik litsey va kollejlar quramiz, deb yelga sovurishgan edi. To'g'ri, kollejlar tugatilib, binolar bekor ketmadi, qayerdadir turarjoy, qayerdadir kasalxona, qayerdadir tug'ruqxona bo'ldi. Ammo bundan ta'limga qanday naf keldi?! Shu ma'noda, ha deb xorijga taqlid qilaverish ham aqldan emas-da!

2022-2023-o'quv yiliga mo'ljallangan "Ona tili" fanidan sinflar kesimi bo'yicha yangi ish rejalarni kuzatsangiz, unda grammatikaga va umuman, til fanining boshqa bo'limlarini o'rganish uchun ham sanoqli soatlar ajratilganini ko'rasiz. Axir mavzular haqida tushuncha berilmasa, o'quvchilar savol va topshiriqlarni qay tariqa hal qiladi?! Ilm o'rganishni ota-bobolarimiz "igna bilan quduq qazish"ga mengzashgan. Uni ketmon yoki ekskovator bilan qazigandek qilib o'rganish xomxayoldan boshqa narsa emas. Bu masalaning bir tomoni. Uning boshqa yana bir qancha qirralari ham borki, muhtaram domlamiz B.Mengliyev ular haqida ham to'xtalib o'tganlar va buni "Tajriba-sinov ishlari" deb ataganlar.

"Bir vaqtlar ustozlarimiz darslik yozishganining guvohi bo'lganmiz. Ular bir yil mobaynida har bir darsni belgilangan maktablarda sinovdan o'tkazishar edi", deb yozadilar domla.

Bolaligimda mening keksa buvim bo'lardilar. U kishi ipakchilik bilan shug'ullanardi. Xom ipakni yigirib, pishitib, bo'yab, kalava qilib, kashtado'zlarga sotardilar. Buvimning bir ishi diqqatimni tortardi. Ipakni bo'yashdan oldin hammasini emas, kichik bir o'ramini bo'yab ko'rardilar. Uni oftobda quritib, oq mato bilan bo'yoqning sifatini tekshirardilar. Agar bo'yoq sifatli bo'lsa, keyin qolgan barchasini qozonga solardilar. Bo'lmasa, hammasini to'kib tashlab, bozordan boshqa bo'yoq keltirib, barcha ishni qaytadan boshlardilar. Shu bois bo'lsa kerak, buvimning iplariga xaridor ko'p bo'lardi. Buni eslaganimning sababi shuki, hozirgi ba'zi bir ustozlarimizda qari buvimnikicha zehniyat yoki hafsala yo'qmi ekan, degan xayollarga boraman. Maktab darsliklari ommaviy nashr etilishidan oldin, domla B.Mengliyev yozganlaridek, tor doirada tegishli tajriba sinovlaridan o'tkazilishi va keyin tasdiqlanishi zarur emasmidi?!

Yangi darslik tarafdorlari o'qituvchilardan kitoblardagi kamchilik va nuqsonlarini ilmiy jihatdan asoslab berishni talab qilishmoqda. Bu borada ham ular mutlaqo nohaq. O'qituvchi olim emas, u oddiy muallim. Darsliklarni tahlil-ekspertiza qiladigan oliy ta'lim dargohlari, ilmiy-tekshirish muassasalari, malaka oshirish institutlari, ta'lim markazlari, vazirliklar, bu uchun davlat xazinasidan maosh oladigan professor, dotsentlar turib, shu ishni ham oddiy o'qituvchi zimmasiga yuklash adolatdan bo'lmasa kerak, deb o'ylayman. Muammo ko'tarilyaptimi, demak, gaplarda jon bor. O'zi qimmatbaho, sifati shubhali darsliklar faqat kimlargadir yoqqani uchun millionlab nusxalarda chop etilmasligi kerak.

Bu borada mening yana bir taklifim: ustozlarga novator yoki konservator yorlig'ini yopishtirib, ikki qarama-qarshi qutbga ajratish ham durust emas. Chunki hammamizning maqsadimiz bitta – yosh avlodni o'zimizdan ko'ra aqlliroq, bilimliroq, odobliroq qilib tarbiyalash. Bunda behuda bahslarga chek qo'yib, kim aqlliroq ekanligini aniqlashni vaqtning ixtiyoriga qo'yib beraylik. Bundan buyon kengaytirilgan nufuzli ilmiy-pedagogik jamoa tomonidan yaratilajak yangi darsliklar mutaxassis pedagoglar, tilshunos olimlarning nazaridan batafsil o'tkazilib, oldin cheklangan bir miqdorda nashr etilib, sinab ko'rilib, ana shundan keyingina Xalq ta'limi vazirligi tomonidan tasdiqlansin. Nega desangiz, tajriba-sinovdan o'tmagan xom-xatala, "gibrid" darsliklar asta-sekin bo'lsa-da, ta'lim sifatini pasaytira boradi. Zero, "Ma'rifat" gazetasi yaqinda yozganidek,

"Sifatsiz o'tilgan har bir soat dars kelajakka qilingan xiyonatdir".

Xudoyberdi KOMILOV,
O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi a'zosi, faxriy pedagog.

Xalq ta'limi vaziri jamg'armasidan kimlar USTAMA OLISHI MUMKIN?

Joriy o'quv yilidan ilg'or pedagog kadrlarga Xalq ta'limi vaziri jamg'armasidan ustama berish yo'lga qo'yilmoqda. Xo'sh, bunday ustama kimlarga beriladi?

Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 2-avgustdagi "Xalq ta'limi vaziri jamg'armasi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroriga muvofiq, xalq ta'limi tizimida mehnat faoliyatini amalga oshirayotgan va o'quvchilari yuqori natijalarga erishgan malakali pedagog kadrlarning mehnatini rag'batlantirish ko'zda tutilmoqda. Qarorga ko'ra, respublika bo'yicha eng ilg'or 2000 nafar o'qituvchiga 9 oy davomida mehnatga haq to'lashning eng kam miqdorining 5,5 barobarida ustama to'lab beriladi.

Ustama olish uchun xalq ta'limini isloh qilish bo'yicha hududiy kengashlar tomonidan besh yo'nalish bo'yicha (boshlang'ich ta'lim, ijtimoiy fanlar, xorijiy til fanlari, aniq va tabiiy fanlar, amaliy fanlar pedagoglari) nomzodlar taqdim etiladi.

Bunda tuman (shahar) xalq ta'limi tizimini isloh qilish bo'yicha hududiy kengashlar tomonidan beriladigan nomzod kasbiy mahorati yuqori bo'lishi talab etiladi.

Saralab olingan nomzodlar o'rtasida Xalq ta'limi vazirligi tomonidan birinchi bosqichda test olinadi, test natijalariga ko'ra, o'zlashtirish 80 foizdan past bo'lmagan o'qituvchilar bilan ikkinchi bosqichda suhbat o'tkaziladi.

2022-yilning 16-dekabridan barcha hududlarda Davlat test markazi tomonidan nomzodlarning dars beradigan umumta'lim fani bo'yicha bilim darajasini baholash uchun test sinovlari bo'lib o'tmoqda. Viloyat bo'yicha tuman (shahar) xalq ta'limi tizimini isloh qilish bo'yicha hududiy kengashlar tomonidan ko'rsatilgan 418 nafar nomzod test sinovlarida ishtirok etmoqda. Ular orasidan 80 baldan yuqori ko'rsatkichni qayd etgan pedagog xodimlar Xalq ta'limi vaziri ustamasi uchun o'tkaziladigan imtihonlarning ikkinchi bosqichida ishtirok etadi. Ikkinchi bosqichda eng yuqori ball to'plagan malakali pedagog kadrlarga har oylik ustama puli to'lanadi.

Baxtigul QARSHIYEVA,
viloyat xalq ta'limi boshqarmasi axborot xizmati rahbari.

SHU OYDA TAVALLUD TOPGANLAR

11-YANVAR

Tolib MO'MINOV – (1943-2021). Samarqand shahrida tug'ilgan. Fizik olim. O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi.

14-YANVAR

Valiqul YO'LDOSHEV – 1957-yilda Navoiy viloyati Xatirchi tumanida tug'ilgan. "Shuhrat" medali sohibi.

15-YANVAR

Abduqodir ABDUVOHIDOV – 1943-yilda Qo'shrabot tumanida tug'ilgan. "El-yurt hurmati" ordeni sohibi.

Razzoq G'AFFOROV – (1932-2001). Samarqand tumanida tug'ilgan. Filologiya fanlari doktori.

Aktam G'AFUROV – 1944-yilda Urgut tumanida tug'ilgan. Veterinariya fanlari doktori, professor.

Shavkat HASANOV – 1967-yilda Buxoro viloyati Shofirkon tumanida tug'ilgan. Filologiya fanlari doktori.

Olga SUXAREVA – (1903-1983). Tarix fanlari doktori.

MATBUOT UYI
Zarafshon
САМАРКАНДСКИЙ ВЕСТНИК

MUASSIS: Samarqand viloyati hokimligi
Bosh muharrir: Farmon TOSHEV
Gazeta O'zbekiston matbuot va axborot agentligining Samarqand viloyat boshqarmasida 2012-yil 30-martda 09-01 raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr 100. Indeks 438. 16 552 nusxada chop etildi. Buyurtma 12. Hajmi 2 bosma taboq, bichimi A-2
Gazeta haftaning seshanba, payshanba va shanba kunlari chiqadi.
QABULXONA: (66) 233-91-51, REKLAMA VA E'LONLAR: (66) 233-91-56
BO'LIMLAR: (66) 233-91-57, 233-91-58, 233-91-59, 233-91-61
MANZILIMIZ: 140100, Samarqand shahri, Ulug' Tursunov ko'chasi, 80-uy, Matbuot uyi.

Gazeta «Zarafshon» tahririyatining kompyuter bo'limida sahifalandi.
«Noshir lux» MCHJ bosmaxonasida chop etildi. Korxona manzili: Samarqand shahri, Spitamen ko'chasi, 270-uy.
Bosishga topshirish vaqti: soat 18:30 da.
Bosishga topshirildi: soat 19:00

Navbatchi muharrir: A.SHERXOLOV.
Navbatchi: O'.XUDOYBERDIYEV.
Sahifalovchi: B.ABDULLAYEV.

Saytimizga o'tish uchun QR-kodni telefoningiz orqali skaner qiling

ISSN-201667X

Sotuvda narxi kelishilgan holda